

13.

Je bent vijftig. Je ziet een foto van toen je twintig was. Je denkt: dat ben ik niet – toen was ik mezelf niet. Zo voel je het, en dat gevoel verwijst naar werkelijke geschiedenis.

Als je probeert zonder al te veel angst voor schaamte terug te kijken in je eigen leven, zie en hoor je jezelf dingen doen en zeggen die voortkomen uit onbewustheid, onwetendheid, vooroordelen en waanideeën. Je koesterde opvattingen die waren ingegeven door de heersende opinie en de gangbare moraal. Nu sta je verbaasd over wat vroeger in je leven de dienst uitmaakte, wat moest en niet mocht – vooral ook wat anderen moesten en niet mochten.

Waarom wist je toen niet wat je nu weet, of liever: hoe kwam het dat je nu weet en voelt wat toen niet in je opkwam? Dat komt doordat er andere, nieuwe mensen in je leven zijn gekomen.

Het was naarmate je opener leefde met anderen dat je veranderd bent, 'bevrijd'. Je hebt niet jezelf bevrijd, op eigen kracht. Je werd in beweging gebracht, aangesproken, geroepen, geschokt, op je kop gezet en toen weer op je voeten. Als het waar is dat je in de loop der jaren heel wat meer mens geworden bent, dan heb je die weg niet in eenzaamheid afgelegd, maar omstuwd door anderen.

Wat ik hier probeer te beschrijven, heeft niet één vorm, één verloop. Er doet onberekenbaar veel in mee: vluchtige ontmoetingen, jarenlange confrontatie, terloops opgevangen woorden, een liedje, volhardend nadenken, snelle aanrakingen, zware aantrekkingskracht, misverstanden en vergissingen, aangeboren tekorten en wonderbare genezingen. Oneindig veel varianten van communicatie vormen tezamen dit proces van menswording.

Het is een volstrekt binnen-menselijk proces. Zelfs wat er paranormaal aan is, is nog menselijk. Er komt geen god aan te pas. Misschien bestaat er een god die die dit proces in gang heeft gezet, die gewild heeft dat mensen voor elkaar ruimte, licht en orde zouden scheppen, beschutting, intimiteit, binnenkant, ziel.

En dat ze elkaar zouden redden van een schijnleven.

Het is met vele scherpe pennen beschreven. Je kunt het lezen en prachtig en huiveringwekkend vinden. Maar daarmee heb je het nog niet zelf geleefd.

'Ik ging met mensen om, maar zag ze niet. Ik bedreef de liefde, maar wist nauwelijks met wie. Ik zei maar wat, niet wat ik dacht. Ik wist niet dat er woorden waren voor wat ik voelde; ik stopte van alles weg; stikte in mijn angst, woede, jaloezie. Ik kon niets aan, kon niet luisteren, was dood en begraven in mezelf. Dat was toen, dat is voorbij.'

Mijn ziel als een vogel ontkwam
aan de strik van de vangers

strik gebroken
ik ontkomen

Zingt de dichter van de bijbelse psalmen.

Uit: Jij die mij ik maakt – Huub Oosterhuis
uitgeverij Ten Have, november 2008